

Porcelánnal a világpiacra

LÁTOGATÓBAN SCHRAMEL IMRE

KERAMIKUSNÁL

PETE GYÖRGY ÍRÁSA A MOLNÁR MIKLÓS SZERKESZTETTE
SAVARIA FÓRUMBAN*(2001. február 8., február 15.)*

Schrammel Imre, a kerámia nemzetközileg elismert megújítója 1933-ban született Szombathelyen. Számatalan hazai és nemzetközi kiállítása mellett a legmagasabb szakmai díjak és kitüntetések birtokosa. A Képző- és Iparművészeti Főiskolán a 60-as évek óta tanít. Az Iparművészeti Egyetem rektora 1993-tól nyugdíjazásáig. 2000-ben Kossuth-díjjal tüntették ki.

Tavaly mik voltak a legfontosabb események az életedben?

– Az egyik nagy élményem, hogy japán meghívásra egy hónapot dolgozhattam Sigarakiban, egy továbbképző intézményben. Tanítottam és persze megismerkedhettem az újabb japán technológiákkal is.

A másik nagy öröm: felkértek az új Nemzeti Színház díszítőszobrász munkáinak megtervezésére. Konceptiót kértek tőlem és ötletanyagot, nagy lelkesedéssel össze is állítottam. Mind a belső, mind a külső felületekre. Nagyon érdekes munka volt, bár menet közben folyton változott, mivel folyton változott az építési terv is, amihez alkalmazkodnom kellett. Végül is a rengeteg tervből és elképzelésből csak egy töredék valósul meg. Sajnálatomra éppen a kerámia lett a fő áldozat, ugyanis olyan változások történtek a burkolatban, az építés módjában és határidejében, hogy nem lehet a kerámiákat időre és becsülettel megcsinálni. Csak a külső homlokzaton maradt néhány olyan megoldás, amit a kollégákkal megvalósíthatunk.

Sajog a szíved?

– Persze, hogy sajog. De hát a gótikus templomok építőinek is biztosan rengeteg ötletük volt. Mi csak azt látjuk, abban gyönyörködhetünk, ami megvalósult belőlük.

De a kezed nyoma ott lesz az új színház arcán?

– Igen. Nagy és komoly feladatomban idén ezeket a szobrokat megvalósítani. Nem gyerekjáték: 3 méter 40 centis szobormagasságok vannak, és a falon, az erre alkalmas burkolati felületen kell ülniük. Ez kőkemény munka, és az év végéig el kell készülnie, tehát a gipszmintám után eredeti anyagban kivitelezve ott kell állnia a helyén.

24/1993

A
SZOMBATHELYI KÉPTÁR
TISZTELETTEL MEGHÍVJA

SCHRAMMEL IMRE
KOSSUTH-DÍJAS
KERAMIKUS
KIÁLLÍTÁSÁNAK
MEGNYITÁSÁRA
1993. FEBRUÁR 18-ÁN
16,30 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁST
PETE GYÖRGY
AZ ÉLETÜNK
FŐSZERKESZTŐJE
NYITJA MEG

A KIÁLLÍTÁS
MÁRCIUS 28-IG LÁTHATÓ

Schramm-PRINT KFT

H-9700 Szombathely, Rakóczi F. u. 12. Tel.: 13-074

Büszke vagy rá, hogy ott lesznek szellemi gyermekeid a színház falán?

– Úgy vagyok ezzel a kérdéssel, hogy meg kell építeni a nemzet színházát. Én nem vagyok politikus, engem azok a politikai csatározások, amik a színház körül most már évek, sőt évtizedek óta zajlanak, nem érdekelnek. Szerintem minden tisztességes, valamirevaló alkotónak össze kell fognia, hogy a magyar nemzet színháza megépüljön. Minden mást félre kell tenni. Én is így álltam hozzá, hogy a legjobb tudásom szerint megpróbálom azt a kicsit hozzáadni, ami az én lehetőségeimből hozzáadható.

Mi volt a harmadik fontos esemény?

– A Herendi Porcelán Manufaktúra újjáépített múzeumában alkalmam nyílt kiállítani.

Mikor és hogyan kezdődött munkakapcsolatod a herendi gyárral?

– Mintegy hat éve kerültem kapcsolatba a Herendi Manufaktúrával, és nagyon komolyan elkezdtem azon törni a fejem, hogy egy teljesen magyar kézben levő, igazán világhírű vállalkozásban egy képzőművésznek mi lehet a szerepe. Ez fontos dolog, mert ezernél is több dolgozónak munkát adó manufaktúráról van szó, itt nincs külföldi tőkeinjekció, a gyárnak a saját erejéből kell megállnia a lábán, fennmaradnia a víz színén, miközben a rendszerváltás ipart sújtó zűrzavara és nehézségei párosultak a nemzetközi porcelánpiac összeomlásával. Az elmúlt tíz évben a legpatinásabb porcelángyárak is csődbe mentek, tulajdonost cseréltek. Túltermelési válság, életformaváltás – sok minden belejászott ebbe. Herend mindezt túlélte, 2000-ben zárta egyik legjobb gazdasági évét. A herendieknek azt kellett végiggondolniuk, hogy ezek között a zombékok között ugrálva és egyensúlyozva hogyan tudnak talpon maradni.

De nem csupán talpon maradtak, hanem abszolút sikeresen jutottak túl a nehézségeken. Nekem is sok mindent át kellett gondolnom. Mit lehet sikerre vinni? Életem egyik legnehezebb feladata volt ezzel sikeresen megbirkózni. Meg is kaptam érte a kritikusoktól a magamét, leszédtek rólam a keresztvizet: „Hogy jön ahhoz, hogy a porcelánhoz nyúl, abból nem is lehet jót csinálni...” A fenét nem! Rengeteget kísérleteztem. Először magam sem tudtam, mit is kellene kezdeni. Sok mindent lehet persze, de itt világpiacon van szó. És ez a piac valóban globális. Argentínában, Alaszkában, Japánban és Kamcsatkán is meg kell szólítanom a vevőt. Nincs irgalom. Mivel tudom megszólítani őket? Az ember olyasmiket mondana, hogy 2000 év, millennium, magyar királyok... Eszembe jutott egy csomó dolog – mindez azonban az égadta világon semmit sem mond pár száz vagy ezer kilométerrel odébb. Olyasmit kell csinálni, ami magyar, mert az is fontos, hogy valami sajátosat keres a vevő. Őneki, az idegennek rá kell jönnie, hogy ilyet ő még nem látott, s akkor utána néz, honnan is származik, s megjegyzi, hogy magyar. Csak egyetlen cég van még Herenden kívül, amelyik ezt produkálni tudta: Tokaj, a tokaji bor. Aztán nincs tovább. Tehát ez olyan kihívás volt, amivel nagyon nehéz volt megbirkóznom, nagyon komolyan vettem, és azt hiszem, sikerült.

Mondhatjuk tehát, hogy Herend sikere egy globális kihívásra adott jó magyar válasz?

– Mondhatjuk.

Mi volt a nyerő ötleted, amit a herendi gyár megvalósított?

– A karneválból indultam ki. Azt mindenki szereti. A riói, a velencei karnevált. Felöltözni másnak, mint ami vagyok, eltakarni az arcomat. A maszk ősi dolog. Négerék, polinézek. A görögök is maszkban játszottak színházaikban. Az ötlet bevált. Sok más következménnyel is járt. A herendiek specialitása, hogy gazdagon díszítik a porcelán felületét. Legalább nyolcszáz festő dolgozik náluk. Kitűnőek. Úgy fogtam fel, hogy van itt egy kitűnő zenekar kitűnő zenészekből, nekem olyan kompozíciót kell csinálnom, amelyben kifejthetik legjobb tudásukat. Tehát a festő nekem a legjobbat fesse, így is történt. Ezután kerestek meg a Nemzeti Színháztól, és kértek föl az említett munkára. Az Iparművészeti Múzeumban tavaly ki voltak állítva a herendi darabjaim, és nagy tetszést arattak.

Egy korábbi beszélgetésben Geszler Mária elpanaszolta, hogy anyagi gondok nyomasztják a nemzetközi hírű kecskeméti és siklósi kerámiaműhelyt és szimpóziumot.

– Így van. Csakhogy megváltozott a világ. Annak idején a túlzott Budapest-központúságot oldva, a kultúrpolitikai figyelem elől visszahúzódva jöhettek ezek létre, hála egyes megyék és városok kultúrapártoló hajlandóságának. Bátor, kísérletező művészek működtették őket, főleg nemzetközi kapcsolatokra építve, így tudtunk kijutni Nyugatra. Nem turistaként, hanem bennfentesként, hogy megismerhessük a fejlettebb technológiákat, anyagokat, próbálkozásokat. Persze ők is profitáltak a kapcsolatból, hiszen mi a hátrányosabb technológiai adottságaink kényszeréből nagyon sok újat kitaláltunk, amiből lehetett tanulni. Mára minden akadály elhárult, mindenki utazhat, tanulhat, kapcsolatokat teremthet. Ezeknek a műhelyeknek a dinamikája talán emiatt is csökken. Nincs ifjabb nemzedék, aki átvénné a stafétabotot tőlünk, és lendülettel, új hittel építkezne tovább. Nemsokára hetvenéves leszek, én már nem tudok újítani.

Feleséged, az ikervári Tábort Gabriella révén régóta szerelmese vagy a Rábának. Művésztabort is elképzeltél a partjára.

– Csakugyan. Egy időben nagyon komolyan foglalkoztatott a terv. A Rába rakoncátlan, vad folyó, a partja tele van hordalékkal és partképződeményekkel, ezek nagyon alkalmasak volnának az általam kigondolt feladatra. Elképzelttem a természet ébresztette gondolatok taborát. Sátorba, tényleg primitív körülmények közé odavinni egy csoportot, hogy megértsék az agyagban rejlő nagyon mély gondolatokat. Nem is kerámiáról kellene beszélni, hiszen az iparág. Ha én meg akarom ismerni a föld tulajdonságait, a föld és a gondolkodó ember viszonyát, és ezt valahogy kibontani magából a földből, ehhez ki kell mennem egy olyan helyre, mint a Rába-part. Feleséggel rendszeresen kijártunk az ikervári gát utáni Rábaszakasza. Ebben a régi mederben nem olyan sok a víz, jól lehet látni, ahogy a folyó épít, rombol, tesz-vesz. Gipszet öntöttünk ott, és nagyon inspiráló élményekhez jutottunk. Ahogy a barbizoni festők annak idején kimentek a szabadba erdőt festeni, ami forradalom volt a tájképfestészetben, valami hasonlót eredményezhetne ez is. Kibontom, szétszedem, elemeire forgácsolom, amit látok, és megpróbálom megismételni, hogy megértem, miért olyan, amilyen. Milyen furcsa, hogy a kék agyag mindig alul van, ahogy jövünk felfelé, egyre durvább, majd homok, aztán kavics. Rétegzettség és szelekció. A folyó fajsúly és nagyság szerint szelektálja az általa görgetett hordalékot. Sok mindenre inspirált a hordalék-jelenség megértése. Az emberi agy is úgy működik, akár a folyó: rengeteg mindent hurcol, lerak, felold, egymásra rétegez. Álltam a Rába-parton és néztem, ahogy sodor az ár döglött disznót, kutyaólat, mifejénét, majd elcsendesedik, és mindent lerak. Véletlenszerű, hol kötnek ki a dolgok, de ha nagyon sok véletlenszerűt vesz így szemügyre az ember, kiderül, hogy talán mégsem véletlenről van szó.

Nem lehetne ezt a tábor mégiscsak létrehozni?

– Ez még ma is inspirálna.

Nehéz időket élünk. Szerinted lesz-e kibontakozás, jobbra fordul-e az ország sorsa?

– Határozottan az a véleményem, hogy igen. Gondjaink abból fakadnak, hogy a biológiai kor és a történelmi korszakváltás nem jó ütemben találkozott. Ez természetesen az embereknek sok nehézséget okozott. Nekünk, akik megszoktuk a korábbi rendszert, szinte belecsontosodtunk, hirtelen kipenderülni belőle és megtanulni olyan fogalmakat, melyekről korábban azt mondták: rosszak, és most ezek lettek a jók, nem könnyű. Traumát okoz. Viszont nem szabad elfelejtenünk, hogy tényleg az előző rendszer volt a rossz állapot. Nekünk az a dolgunk, hogy ezt a hihetetlenül furcsa történelmi tapasztalatot úgy adjuk át a következő nemzedékeknek, hogy ne sétáljanak bele olyan csapdába, amilyenekbe mi. Ahogy elnézem a rendszerváltás után felnövekvő ifjúságot, úgy látom, nagyon jól eligazodik, és fölveszi a mai kor megkövetelte ritmust. Azt sem szabad letagadnunk, hogy egyébként az egész világ egyetemes, mindenre kiterjedő válságban van. Lehet persze, hogy ez a gyors változások következménye. Borzasztó, hogy az ember tizenkét óra alatt Oszakából Budapestre repülhet. Mikor jöttem haza Japánból, úgy húzták el alattam a szibériai tájat, mint egy térképtekercset. Végig gondoltam: Ūristen, mi minden fölött jöttem én el! A hunok, az ősmagyarok vándorlása, a kínai Nagy Fal... Az ember csak ül, és bámul kifelé. Hátborzongató.

Geszler Mária félti a japánokat az amerikanizálódástól. Erről mi a véleményed?

– Japán ellenáll a globalizációs hatásoknak. Vannak persze felszínes jelenségek, amelyekről Geszler Mari is beszélt. Vannak más példái is ennek, nemcsak a farmernadrág vagy a Barbie-baba. Megfigyeltem például, hogy sokan fehérre festik az arcukat. A fehér ember pedig barnára akar sülni... Mindenesetre Japánban fel sem merül, hogy valaki nem japán. A kultúra alapszerkezetét, a társadalom alapjait nem fenyegeti veszély, pedig összeomlott az isten-császár mítosz, és a világháborús vereségek után rizsen és nyers répán mégis felépítették a világ egyik legütőképesebb gazdaságát. Nagy kihívások és veszélyek közepette. Ebben látok lehetőséget és reményt a mi számunkra is. Mert volt egy sok-sok tragédiával tarkított múltunk, de mi is mindig talpra álltunk. Hiszek a magyarok élni akarásában, tehetségében, megújulási képességében. Látom az iszonyú veszélyeket, amelyek a globalizálódó világban leselkednek ránk. De szigorú magyar önismerettel, a fajtánkra jellemző tehetséggel, kreativitással mégis bátran fogadhatjuk a jövő kihívásait.

Köszönöm a beszélgetést!

